YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO
14 päivänä tammikuuta 1997 *

Asiassa C-169/95,

Espanjan kuningaskunta, asiamiehinään toimielimiin ja yhteisöön liittyviä asioita hoitavan osaston pääjohtaja Alberto José Navarro González ja valtionasiamies Gloria Calvo Diaz, prosessiosoite Luxemburgissa Espanjan suurlähetystö, 4-6 boulevard E. Servais,

kantajana,

vastaan

Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään oikeudellisen yksikön virkamiehet Francisco Enrique González-Diaz ja Paul Nemitz, prosessiosoite Luxemburgissa c/o oikeudellisen yksikön virkamies Carlos Gómez de la Cruz, Centre Wagner, Kirchberg,

vastaajana,

jossa kantaja vaatii Espanjan Piezas y Rodajes SA -nimiselle, Teruelin maakunnassa (Aragon, Espanja) olevalle valimotoimintaa harjoittavalle yritykselle myöntämistä investointituista 14 päivänä maaliskuuta 1995 tehdyn komission päätöksen 95/438/EY (EYVL L 257, s. 45) ** kumoamista,

* Oikeudenkäyntikieli: espanja.

** Suomennettu yhteisöjen tuomioistuimessa.

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

toimien kokoonpanossa: presidentti G. C. Rodríguez Iglesias, jaostojen puheenjohtajat J. C. Moitinho de Almeida, J. L. Murray ja L. Sevón sekä tuomarit P. J. G. Kapteyn, C. Gulmann, D. A. O. Edward, J.-P. Puissochet (esittelevä tuomari), G. Hirsch, P. Jann ja M. Wathelet,

julkisasiamies: G. Tesauro,
kirjaaja: apulaiskirjaaja H. von Holstein,

ottaen huomioon suullista käsittelyä varten laaditun kertomuksen,

kuultuaan asianosaisten 10.9.1996 pidetyssä istunnossa esittämät lausumat,

kuultuaan julkisasiamiehen 24.10.1996 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Espanjan kuningaskunta on nostanut EY:n perustamissopimuksen 173 artiklan nojalla kanteen, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 1.6.1995 ja jossa vaaditaan Espanjan Piezas y Rodajes SA -nimiselle, Teruelin maakunnassa (Aragon, Espanja) sijaitsevalle valimotoimintaa harjoittavalle yritykselle myöntämistä investointituista 14 päivänä maaliskuuta 1995 tehdyn komission päätöksen 95/438/EY (EYVL L 257, s. 45, jäljempänä riidanalainen päätös) kumoamista.

2 Asiakirjoista käy ilmi, että komissio antoi 26.5.1987 tekemällään päätöksellä (ks. tiedonanto 88/C 251/04 — EYVL 1988, C 251, s. 4) luvan sellaisen Espanjan alueellisia tukia koskevan yleisen järjestelmän toteuttamiseen, jota koskevasta suunnitelmasta Espanjan hallitus oli antanut 30.1.1987 komissiolle tiedon perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti. Tässä tukijärjestelmässä, jonka komissio hyväksyi perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a kohdan perusteella, säädettiin muun muassa Teruelin maakunnassa myönnettävistä alueellisista tuista kyseisessä päätöksessä vahvistetun enimmäismäärän rajoissa.

3 Piezas y Rodajes SA -yhtiö (jäljempänä PYRSA) ryhtyi tässä maakunnassa sijaitsevan Monreal del Campon kunnan alueella 2 788 300 000 Espanjan pesetan (ESP) suuruisen investointihankkeen toteuttamiseen rakennuttaakseen valimon, jossa oli tarkoitus tuottaa hammaspyöriä (pääasiallisesti kaivosteollisuudessa käytettyjä ketjujen pyörittämiä hammaspyöriä) ja GET-varusteita (maanrakennustoiminnassa käytettäviä osia). Tälle hankkeelle myönnettiin seuraavat tuet:

— Espanjan hallituksen myöntämä 975 905 000 ESP:n suuruinen tuki, josta tässä asiassa ei ole kysymys,

— Aragonin autonomisen yhteisön myöntämä 182 000 000 ESP:n suuruinen tuki,

— Monreal del Campon kunnan lahjoittamat, 2 300 000 ESP:n arvoiset kiinteistöt,

— Aragonin autonomisen yhteisön 490 000 000 ESP:n suuruisen lainan vakuudeksi antama takaus,

— Teruelin maakunnan edellä mainitulle lainalle myöntämä korkotuki.

4 William Cook PLC (jäljempänä Cook), brittiläinen yhtiö, joka tuottaa teräsvalukappaleita ja GET-varusteita, valitti komissioon 14.1.1991 kiistäen näiden tukien soveltuvuuden yhteismarkkinoille.

5 Tähän valitukseen 13.3.1991 päivätyllä kirjeellä antamassaan vastauksessa komissio ilmoitti ensin Cookille, että Espanjan hallituksen myöntämä 975 905 000 ESP:n suuruinen tuki oli osa alueellisia tukia koskevaa yleistä järjestelmää ja että se tästä syystä oli perustamissopimuksen 92 artiklan määräysten mukainen. Tästä kirjeestä ilmeni, että Espanjan viranomaisten luona oli aloitettu muita tukia koskeva tutkimus.

6 Komissio ilmoitti tämän tutkimuksen päätyttyä valittajalle 29.5.1991 päivätyllä kirjeellä, että se oli päättänyt "olla vastustamatta" PYRSA:lle myönnettyjä tukia. Tähän kirjeeseen oli liitetty Espanjan hallitukselle osoitettu päätös nro NN 12/91, jossa komissio totesi näiden tukien kuuluvan perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a kohdan määräysten soveltamisalaan, sillä mainitun kohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma. Tällä päätöksellä oli kaksi perustetta, joista toinen oli se, että hammaspyörien ja GET-varusteiden osa-alueella ei esiintynyt ylikapasiteettiin liittyviä ongelmia.

7 Yhteisöjen tuomioistuin, jossa Cook oli nostanut kanteen kyseistä päätöstä vastaan, kumosi tämän päätöksen 19.5.1993 antamallaan tuomiolla (asia C-198/91, Cook v. komissio, Kok. 1991, s. I-2487) muiden paitsi Espanjan hallituksen myöntämän 975 905 000 ESP:n suuruisen tuen osalta. Tässä tuomiossa korostettiin muun muassa, että koska komissio aikoi perustaa päätöksensä siihen, että kyseisen toiminnan osa-alueella ei esiintynyt ylikapasiteettia, olisi sen pitänyt aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely tarkistaakseen kaikki tarvittavat lausunnot saatuaan, oliko sen suorittama arviointi, joka oli omiaan aiheuttamaan vaikeita ongelmia, perusteltu.

8 Tämän tuomion seurauksena komissio päätti aloittaa sen menettelyn, josta nyt on kysymys (ks. tiedonanto 93/C 281/07 — EYVL 1993, C 281, s. 8). Tämän menettelyn päätyttyä komissio ilmoitti Espanjan hallitukselle 29.3.1995 tiedoksiannetulla ja 27.10.1995 julkaistulla riidanalaisella päätöksellä, että kyseiset tuet olivat lainvastaisia ja yhteismarkkinoille soveltumattomia, ja määräsi tämän vuoksi, että tuet oli poistettava ja että suoritetut summat oli palautettava niille tukien maksuajankohdan ja niiden tosiasiallisen palauttamisajankohdan väliseltä ajalta laskettuine viivästyskorkoineen.

9 Espanjan kuningaskunta on nostanut kumoamiskanteen tätä päätöstä vastaan ja esittää kanteensa tueksi seuraavat neljä kanneperustetta:

— perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohtaa on rikottu,

— tosiseikkoja on arvioitu ilmeisen virheellisesti,

— takaisinmaksuvelvollisuudella ja

— viivästyskorkoja koskevalla vaatimuksella loukataan suhteellisuusperiaatetta ja luottamuksensuojan periaatetta.

10 Komissio vaatii kanteen hylkäämistä.

Ensimmäinen kanneperuste

11 Espanjan hallitus väittää, että komissio on soveltanut virheellisesti perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohtaa. Sen mukaan tällä määräyksellä ei tarkoiteta alakohtaisia tukia vaan alueellisia tukia ja riidanalaiset tuet liittyvät nimenomaan alueellisia tukia koskevaan yleiseen järjestelmään.

Perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetut tuet

12 Espanjan kuningaskunta katsoo, että perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa, johon ei sisälly saman kohdan c alakohdasta ilmenevää varausta, jonka mukaan tässä viimeksi mainitussa alakohdassa mainitut tuet eivät saa muuttaa kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla, vaaditaan ainoastaan, että siinä tarkoitetuilla tuilla edistetään taloudellista kehitystä kyseisillä alueilla. Vaikka onkin mahdollista, että tämän edellytyksen vuoksi on tarpeen tutkia näiden tukien alakohtaisia vaikutuksia, tällainen tutkimus voidaan kantajahallituksen mukaan suorittaa ainoastaan sen määrittämiseksi, voidaanko kyseisillä tuilla, alalla vallitseva tilanne huomioon ottaen, edistää alueen taloudellista kehitystä.

13 Komissio väittää, ettei epäsuotuisalla alueella toimivalle yritykselle myönnetyn tuen alakohtaista vaikutusta koskevan tutkimuksen suorittamatta jättämistä voida perustella 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan erilaisella sanamuodolla. Komissio muistuttaa lisäksi, että yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan komission on harkintavaltaansa käyttäessään arvioitava taloudellisia ja sosiaalisia seikkoja yhteisön kannalta katsoen.

14 Perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdassa määrätään seuraavasti:

"Yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää:

a) tukea taloudellisen kehityksen edistämiseen alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma,

— —

c) tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla.

— —".

15 Alueellisia tukia koskevan hankkeen osalta voidaan tarvittaessa tehdä perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdassa määrätty poikkeus, kuten yhteisöjen tuomioistuin jo on todennut. Tältä osin se, että a alakohdassa käytetään poikkeuksesta määrättäessä ilmaisuja "poikkeuksellinen" ja "vakava", osoittaa, että mainittu alakohta koskee vain sellaisia alueita, joilla taloudellinen tilanne on äärimmäisen epäsuotuisa, kun sitä verrataan koko yhteisöön. Alakohdassa c mainitulla poikkeuksella on sitä vastoin laajempi soveltamisala, sillä siinä sallitaan sellaisten jäsenvaltiossa olevien alueiden kehittäminen, jotka ovat epäsuotuisassa asemassa kansalliseen keskiarvoon nähden, eikä tätä rajoiteta a alakohdassa määrätyillä taloudellisilla perusteilla, edellyttäen, että tähän tarkoitukseen suunnattu tuki "ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla" (ks. asia 248/84, Saksa v. komissio, tuomio 14.10.1987, Kok. 1987, s. 4013, 19 kohta).

16 Toisin sanottuna siitä, että tätä viimeksi mainittua edellytystä ei mainita a alakohdan poikkeusmääräyksessä, seuraa se, että tukia voidaan myöntää vapaammin niille yrityksille, jotka sijaitsevat tässä poikkeusmääräyksessä määritellyt edellytykset täyttävillä alueilla.

17 Tämän nyt esille tulleen erilaisen sanamuodon perusteella ei kuitenkaan voida katsoa, että komission ei pitäisi 92 artiklan 3 kohdan a alakohtaa soveltaessaan millään tavalla ottaa huomioon yhteisön etua tai että sen pitäisi vain tarkistaa kyseisten toimenpiteiden alueellinen soveltuvuus arvioimatta näiden toimenpiteiden vaikutuksia koko yhteisön relevanttien markkinoiden kannalta.

18 Vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan komissiolle annetaan 92 artiklan 3 kohdalla harkintavalta, jota käyttäessään sen on arvioitava taloudellisia ja sosiaalisia seikkoja yhteisön kannalta katsoen (ks. mm. asia 730/79, Philip Morris v. komissio, tuomio 17.9.1980, Kok. 1980, s. 2671, 24 kohta ja asia 310/85, Deufil v. komissio, tuomio 24.2.1987, Kok. 1987, s. 901, 18 kohta).

19 Komissio on useita kertoja ilmoittanut jäsenvaltioille niistä suuntaviivoista, joita se perustamissopimuksen 92 artiklalla ja sitä seuraavilla artikloilla sille annetun toimivallan perusteella aikoo soveltaa alueellisiin tukijärjestelmiin. Tämä on myös komission vuonna 1988 antaman sen tiedonannon tavoitteena, joka koskee 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohdan soveltamistapaa alueellisiin tukiin (tiedonanto 88/C 212/02 — EYVL C 212, s. 2) ja johon komissio viittaa nyt esillä olevassa asiassa kysymyksessä oleviin tukiin liittyvän menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään (ks. em. tiedonanto 93/C 281/07).

20 Näiden suuntaviivojen mukaan 92 artiklan 3 kohdan a ja c alakohtaa sovellettaessa on näissä perustamissopimuksen määräyksissä tarkoitettujen tukien alueellisten vaikutusten lisäksi otettava huomioon myös 92 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuin

tavoin näiden tukien vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ja näin ollen ne alakohtaiset vaikutukset, joita näillä tuilla saattaa olla yhteisössä.

21 Kuten Espanjan hallitus huomauttaa, edellä mainitun tiedonannon 88/C 212/02 I osan 6 kohdassa olevilla edellytyksillä tarkoitetaan täsmällisemmin ottaen tietysti tiettyjä sellaisia toimintatukia, jotka komissio poikkeuksellisesti voi hyväksyä 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan perusteella, mikäli alunperin tehtyyn investointiin liittyvät tuet eivät ole asianmukaisia tai riittäviä.

22 Kuten komissio on menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään muistuttanut, alueelliset tuet eivät kuitenkaan saa aiheuttaa alakohtaista ylikapasiteettia yhteisössä. Tässä suhteessa on selvää, että tiedonannon 88/C 212/02 I osan 6 kohdan toiseen luetelmakohtaan sisältyvää toteamusta, jonka mukaan tuella "on pyrittävä edistämään taloudellisen toiminnan kestävää ja tasapainoista kehitystä", eikä sillä saada aiheuttaa yhteisössä sellaista "alakohtaista ongelmaa — — joka on vakavampi kuin alkuperäinen alueellinen ongelma", voidaan soveltaa kaikkiin alueellisiin tukiin olivatpa ne millaisia hyvänsä. Tällaiset arvioinnit eivät ole 92 artiklan 3 kohdan a alakohdan tavoitteen kanssa yhteensopimattomia. Hyväksymällä vastakkainen näkökanta suosittaisiin nimittäin sellaisten epävarmojen taloudellisten hankkeiden toteuttamista, jotka eivät lopultakaan ole omiaan ratkaisemaan tehokkaasti ja kestävästi kyseisten alueiden kehittämiseen liittyviä ongelmia, koska nämä hankkeet vain pahentavat relevanteilla markkinoilla olevaa epätasapainoa. Se komission toteama seikka, että PYRSA on saamistaan tuista huolimatta nyttemmin lakkauttanut maksunsa, osoittaa sitä paitsi, että tällainen vaara ei ole teoreettinen.

23 Näin olettaen komissio, ratkaistessaan määrätyn alueellisia tukia koskevan yleisen järjestelmän soveltuvuutta, tuo esille edellä mainitusta 26.5.1987 tehdystä Espanjan alueellisten tukien yleistä järjestelmää koskevasta päätöksestään ilmenevin tavoin, että järjestelmää on sovellettava niiden yhteisön oikeuden tavanomaisten säännösten ja edellytysten mukaisesti, jotka koskevat tiettyjä toiminta-aloja.

24 Kuten tämän tuomion 6 kohdassa on korostettu, komission alunperin tekemällä päätöksellä olla vastustamatta riidanalaisia tukia oli lisäksi kaksi perustetta, joista toinen oli nimenomaan se, ettei ylikapasiteettiin liittyviä ongelmia esiintynyt. Yhteisöjen tuomioistuin on jo hiljaisesti hyväksynyt sen, että komission suorittamassa arvioinnissa voitiin ottaa huomioon tällainen ongelma, kun yhteisöjen tuomioistuin on edellä mainitussa asiassa Cook vastaan komissio antamansa tuomion 38 kohdassa katsonut, että komission olisi pitänyt aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely tarkistaakseen kaikki tarvittavat lausunnot saatuaan, oliko sen tätä asiaa koskeva arviointi perusteltu.

25 Näistä näkökohdista seuraa, että komissio ei ole ylittänyt harkintavaltaansa katsoessaan, että riidanalaiset tuet eivät olleet perustamissopimuksen mukaisia sen vuoksi, että kyseisellä toiminta-alalla oli ylikapasiteettia.

Riidanalaiset tuet kuuluvat alueellisia tukia koskevaan yleiseen järjestelmään

26 Espanjan kuningaskunta väittää, että vaikka riidanalaisia tukia ei ollutkaan hyväksytty ennen niiden myöntämistä, nämä tuet ovat tyypillisiä alueellisia tukia ja ne on myönnetty sellaisen kansallisen lainsäädännön perusteella, jonka komissio sittemmin 29.1.1992 tekemällään päätöksellä on hyväksynyt alueellisia tukia koskevana yleisenä järjestelmänä (ks. tiedonanto 92/C 326/05, tuki NN 169/91 — EYVL 1992 C 326, s. 5). Espanjan kuningaskunnan mukaan nämä tuet täyttävät näin kaikki ne edellytykset, joiden perusteella niitä voidaan pitää yhteismarkkinoille soveltuvina perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetuin tavoin.

27 Komissio arvioi sitä vastoin, että mainitut tuet eivät voi kuulua tähän alueellisia tukia koskevaan yleiseen järjestelmään ja että Espanjan viranomaisten olisi pitänyt joko jättää ne myöntämättä tai antaa tieto jo niitä koskevasta suunnitelmasta ottaen huomioon kyseistä alaa koskevat yhteisön säännökset. Espanjan kuningaskunnan oli yhdistetyissä asioissa C-278/92, C-279/92 ja C-280/92, Espanja vastaan komis-

sio, 14.9.1994 annetun tuomion (Kok. 1994, s. I-4103) mukaisesti näytettävä toteen, että ad hoc -tyyppiset tuet olivat tosiasiallisesti alueellisia tukia, mitä se ei ollut tehnyt.

28 Komissio antoi tiedonannossaan 88/C 320/03 (EYVL 1988 C 320, s. 3) tiettyjä EHTY:n ulkopuolisia terästeollisuuden aloja koskevia säännöksiä. Erityisesti tämän tiedonannon 3 kohdan toiseen alakohtaan sisältyvistä säännöksistä käy ilmi, että jäsenvaltioilla on perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdan mukaisesti velvollisuus etukäteen antaa tieto kyseisille aloille myönnettävistä tuista ja että ainoan poikkeuksen, jolla ei lisäksi ollut merkitystä tietyissä tapauksissa, muodostivat tuet, jotka oli myönnetty "komission hyväksymän olemassaolevan yleisen alueellisen järjestelmän perusteella".

29 On kiistatonta, että riidanalaiset tuet koskevat yhtä näistä aloista eli teräsvalimoalaa ja että ne on myönnetty ilman, että niistä olisi etukäteen annettu tieto. Vaikka oletettaisiinkin, että ne kuuluvat sellaiseen kansalliseen lainsäädäntöön, jonka komissio sittemmin on hyväksynyt alueellisia tukia koskevana yleisenä järjestelmänä, missään tapauksessa ei voida katsoa, että nämä tuet on myönnetty komission hyväksymän olemassaolevan yleisen alueellisen järjestelmän perusteella.

30 Mainittujen tukien alueellisuuden osalta on riittävää todeta, että näiden tukien ei riidanalaisessa päätöksessä todettu olevan yhteismarkkinoille soveltumattomia sen vuoksi, että ne eivät koske sellaista aluetta, jonka osalta voidaan tehdä perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitettu poikkeus, vaan sen vuoksi, että niillä myötävaikutetaan siihen, että kyseiselle alalle ominainen ylikapasiteettitilanne vaikeutuu uudelleen. Kuten tämän tuomion 25 kohdassa on todettu, tällaisella perustelulla voidaan lainmukaisesti perustella perustamissopimuksen 92 artiklan 3 kohdan a tai c alakohdan mukaisesti tehty päätös.

31 Ensimmäinen kanneperuste on siis hylättävä.

Toinen kanneperuste

32 Espanjan kuningaskunta katsoo, että se alakohtainen arviointi, jolle komissio perusti päätöksensä, nojautuu sellaisiin yksinkertaisiin ja yleistäviin oletuksiin, jotka perustuvat epäedustaviin tietoihin, ja että nämä tiedot liittyvät niitä vuosia seuranneisiin vuosiin, jotka olisi voitu ottaa huomioon.

33 Komissio väittää sitä vastoin, että sen esittämä arviointi perustuu riittävän edustaviin ja objektiivisiin tietoihin, jotka riippumaton tekninen asiantuntija on lisäksi lausunnossaan vahvistanut.

34 Ensinnäkin on muistutettava, että silloin kun komissiolla on merkittävä harkinnanvapaus, kuten on asian laita sovellettaessa perustamissopimuksen 92 artiklaa, tuomioistuimet eivät voi tämän vapauden käyttämisen laillisuutta valvoessaan harkita kyseistä asiaa toimivaltaisen viranomaisen puolesta, vaan niiden on ainoastaan tutkittava, rasittaako tätä arviointia ilmeinen virhe tai onko harkintavaltaa käytetty väärin (ks. mm. asia 57/72, Westzucker, tuomio 14.3.1973, Kok. 1973, s. 321, 14 kohta).

35 Jotta voitaisiin määrittää, rasittaako riidanalaista arviointia ilmeinen virhe, on siis tutkittava niitä olosuhteita, joissa tämä arviointi on tehty.

36 Kuten tämän tuomion 8 kohdassa on korostettu, komissio päätti edellä mainitussa asiassa Cook vastaan komissio annetun tuomion mukaisesti aloittaa perustamissopimuksen 93 artiklan 2 kohdassa tarkoitetun menettelyn. Edellä mainitusta komission tiedonannosta 93/C 281/07 käy ilmi, että komissio pyysi Espanjan hallitusta, muita jäsenvaltioita ja muita asianosaisia esittämään huomautuksensa siitä, oliko kyseisillä osa-alueilla ylikapasiteettia. Tämän menettelyn perusteella komissio otti

vastaan tiettyjen Yhdistyneessä kuningaskunnassa, Ranskassa, Saksassa, Italiassa ja Espanjassa sijaitsevien yritysten esittämiä huomautuksia, kuten riidanalaisen päätöksen III osasta käy ilmi.

37 Espanjan hallitus ja komissio ovat eri mieltä näiden yritysten edustavuudesta: ensin mainittu väittää, että näiden yritysten kokonaistuotantokapasiteetti on vain 3—4 prosenttia teräsvalimoalalla saatavilla olevasta kapasiteetista, kun sitä vastoin jälkimmäisenä mainittu väittää, että mainitut yritykset edustavat 15 prosenttia mainitun alan tuotannosta yhteisössä vuonna 1990.

38 On syytä todeta, että komissio otti vastaan kaikkien niiden yritysten toimittamat tiedot, jotka esittivät huomautuksia tässä tarkoituksessa aloitetun menettelyn yhteydessä ja että komissio sai lisäksi riippumattoman asiantuntijan lausunnon, jossa saadut tiedot vahvistettiin. Näissä olosuhteissa ei voida katsoa, että ne tiedot, joihin komissio perusti arviointinsa, eivät olisi olleet edustavia ja objektiivisia.

39 Asianosaiset ovat myös eri mieltä siitä, kuuluvatko PYRSA:n valmistamat tuotteet tälle toiminnalle ominaiselle osa-alueelle. Kantaja moittii vastaajaa muun muassa siitä, että se perusti arviointinsa yhteen ainoaan mielipiteeseen.

40 Tältä osin voidaan todeta, että edellä mainitussa tiedonannossa 88/C 320/03 annetuissa, tiettyjä EHTY:n ulkopuolisia terästeollisuuden toiminta-aloja ja toiminnan osa-alueita koskevissa säännöissä ei erotella teräsvalimoalan osa-alueita ja että huomautuksensa esittäneet yritykset ja riippumaton asiantuntija olivat kaikki sitä mieltä, että ei ollut olemassa erityistä hammaspyörien ja GET-varusteiden osa-aluetta. Espanjan hallitus ei siis voi väittää, että komissio olisi tehdessään tätä asiaa koskevan päätöksen perustanut arviointinsa vain yhteen ainoaan mielipiteeseen.

41 Viitevuosien osalta on todettava olevan totta, että komission huomioon ottamat yksityiskohtaisemmat tiedot koskevat vuotta 1990 ja sitä seuraavia vuosia, kun taas riidanalaiset tuet on myönnetty sellaisten päätösten perusteella, jotka Espanjan hallituksen mukaan oli tehty vuosien 1988 ja 1990 välisenä aikana.

42 Edellä mainitun tiedonannon 88/C 320/03 2.1.9. kohdasta ja 3 kohdan kolmannen alakohdan toisesta luetelmakohdasta käy kuitenkin selkeästi ilmi, että teräsvalimoalalla esiintyy ylikapasiteettiin liittyviä ongelmia ja vakavia taloudellisia ja rahoitukseen liittyviä vaikeuksia. Vuotta 1990 ja sitä seuraavia vuosia koskevien tietojen perusteella tehdyillä päätelmillä vain vahvistettiin se toteamus, jolla kyseisellä alalla vuonna 1988 toteutettuja erityisiä toimenpiteitä jo oli perusteltu.

43 Kun edellä esitetyt seikat otetaan huomioon kokonaisuudessaan, on todettava, että komissio ei ole riidanalaisessa päätöksessä tehnyt ilmeistä arviointivirhettä katsoessaan, että riidanalaisilla tuilla myötävaikutettiin siihen, että kyseisellä alalla havaittu ylikapasiteettiongelma vaikeutui uudelleen.

44 Toinen kanneperuste on siis hylättävä.

Kolmas ja neljäs kanneperuste

45 Espanjan kuningaskunta katsoo, että myönnettyjen tukien palauttamista koskeva velvollisuus ja vaadittujen viivästyskorkojen laskentatapa ovat toimenpiteitä, jotka ovat suhteettomia luottamuksensuojan periaatteeseen nähden, ja sen vastaisia. Espanjan kuningaskunnan mukaan PYRSA:lle oli riidanalaisten tukien myöntämisolosuhteissa perustellusti syntynyt oikeudellisesti suojattu luottamus.

46 Komissio väittää sitä vastoin, että näillä olosuhteilla ei voi olla vaikutusta kyseisten tukien lainvastaisuudesta ja soveltumattomuudesta aiheutuvaan velvollisuuteen.

47 Ensinnäkin on muistutettava, että lainvastaisen tuen poistaminen siten, että tuki palautetaan, on johdonmukainen seuraus siitä, että tuki on todettu lainvastaiseksi. Tästä seuraa, että aikaisemman tilanteen ennalleenpalauttamiseksi suoritettua lainvastaisesti myönnetyn valtion tuen palauttamista ei periaatteessa voida pitää suhteettomana toimenpiteenä perustamissopimuksessa olevien valtion tukia koskevien määräysten tavoitteet huomioon ottaen (asia C-142/87, Belgia v. komissio, tuomio 21.3.1990, Kok. 1990, s. I-959, 66 kohta). Näin on myös sen vaatimuksen osalta, jolla vaaditaan viivästyskorkojen suorittamista tukien maksamisen ja niiden tosiasiallisen palauttamisen väliseltä ajalta.

48 Edelleen jäsenvaltio, jonka viranomaiset ovat myöntäneet tuen rikkoen 93 artiklassa määrättyjä menettelysääntöjä, ei voi vedota tuensaajayrityksen perusteltuun luottamukseen välttyäkseen velvollisuudelta ryhtyä komission sellaisen päätöksen täytäntöönpanoa koskeviin toimenpiteisiin, jolla kyseinen jäsenvaltio on määrätty perimään tuki takaisin. Tällaisen mahdollisuuden myöntäminen aiheuttaisi näet sen, että perustamissopimuksen 92 ja 93 artiklan määräysten tehokas vaikutus (effet utile) estyisi, sillä kansalliset viranomaiset voisivat näin oman lainvastaisen menettelynsä perusteella tehdä tyhjäksi niiden päätösten vaikutukset, jotka komissio on tehnyt perustamissopimuksen määräysten perusteella (asia C-5/89, komissio v. Saksa, tuomio 20.9.1990, Kok. 1990, s. I-3437, 17 kohta).

49 Siihen Espanjan hallituksen esittämään kanneperusteeseen, joka koskee tuensaajayrityksen perustellun luottamuksen loukkaamista, vedotaan pikemminkin komission tekemän päätöksen pätevyyden kiistämiseksi yhteisöjen tuomioistuimessa eikä niinkään sen vuoksi, että Espanjan hallitus haluaisi välttyä tämän päätöksen täytäntöönpanoa koskevalta velvollisuudelta.

50 Tällainen kanneperuste ei kuitenkaan nyt esillä olevan asian olosuhteet huomioon ottaen ole perusteltu.

51 Kuten yhteisöjen tuomioistuin on asiassa komissio vastaan Saksa antamansa tuomion 14 kohdassa katsonut, tuensaajayrityksille voi periaatteessa, komission perustamissopimuksen 93 artiklan perusteella harjoittaman valtion tukia koskevan valvonnan pakottava luonne huomioon ottaen, syntyä tuen lainmukaisuutta koskeva perusteltu luottamus vain siinä tapauksessa, että tuki on myönnetty mainitussa artiklassa määrättyä menettelyä noudattaen. Huolellisen taloudellisen toimijan on nimittäin tavallisesti kyettävä varmistautumaan siitä, että tätä menettelyä on noudatettu.

52 Ei ole kiistetty, että riidanalaiset tuet on myönnetty jäsenvaltioille perustamissopimuksen 93 artiklan 3 kohdassa asetettujen velvollisuuksien vastaisesti siten, ettei niistä ole etukäteen annettu tietoa.

53 Sellainen olosuhde, että komissio alunperin päätti olla vastustamatta riidanalaisia tukia, ei voi synnyttää tuensaajayrityksen perusteltua luottamusta, koska tämä päätös on riitautettu riita-asioita koskeville kanteille asetetun määräajan kuluessa ja yhteisöjen tuomioistuin on sen sittemmin kumonnut. Niin valitettavaa kuin se onkin, komission näin tekemä virhe ei voi poistaa Espanjan kuningaskunnan lainvastaisen menettelyn seurauksia.

54 Niillä riidanalaisen päätöksen säännöksillä, jotka koskevat riidanalaisten tukien palauttamista tai viivästyskorkojen maksamista, ei näissä olosuhteissa voida katsoa loukattavan kyseisen tuensaajayrityksen perusteltua luottamusta.

55 Kolmas ja neljäs kanneperuste on siis hylättävä.

56 Koska yhtäkään Espanjan hallituksen esittämistä kanneperusteista ei ole voitu hyväksyä, kanne on hylättävä kokonaisuudessaan.

Oikeudenkäyntikulut

57 Työjärjestyksen 69 artiklan 2 kohdan mukaan asianosainen, joka häviää asian, velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut, jos vastapuoli on sitä vaatinut. Koska Espanjan kuningaskunta on hävinnyt asian, se on syytä velvoittaa korvaamaan oikeudenkäyntikulut, kuten komissio on vaatinut.

Näillä perusteilla

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN

on antanut seuraavan tuomiolauselman:

1) Kanne hylätään.

2) Espanjan kuningaskunta velvoitetaan korvaamaan oikeudenkäyntikulut.

Rodríguez Iglesias Moitinho de Almeida Murray

Sevón Kapteyn Gulmann

Edward Puissochet Hirsch

Jann Wathelet

Julistettiin Luxemburgissa 14 päivänä tammikuuta 1996.

R. Grass G. C. Rodríguez Iglesias

kirjaaja presidentti